

Natuurdoelanalyse Natura 2000-gebied IJsselmeer

verkort

Eindconcept

Sweco Nederland B.V. 30129769
Onderwerp Verkorte natuurdoelanalyse
Natura 2000-gebied IJsselmeer
Projectnummer 51014441
Klant Rijkswaterstaat
Auteur Tessa Driessen,
Robin van Buijtenen, Kars Hüsken,
René van Dijk
Gecontroleerd door René van Dijk
Foto voorblad IJsselmeer – Wikimedia Commons
Datum 08-05-2023
Versie eindconcept
Vrijgegeven door
Document referentie NL23-648800269-46998

.....
.....
.....
.....

Inhoudsopgave

1	Achtergrond en doelstelling	4
2	Beschrijving Natura 2000-gebied IJsselmeer	4
	2.1 Instandhoudingsdoelstellingen	4
3	Huidige en toekomstige stikstofdepositie	7
4	Conclusie	9
5	Referenties	9

1 Achtergrond en doelstelling

Voor ieder in het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering (PSN) opgenomen Natura 2000-gebied wordt een natuurdoelanalyse (NDA) opgesteld. In het PSN is aangegeven dat er in 11 voortouwgebieden van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) stikstofgevoelige habitattypen aanwezig zijn. Hier moet een NDA voor opgesteld worden. Voor de gebieden zonder stikstofknelpunt, oftewel waar geen (naderende) overbelasting van stikstof aan de orde is, wordt een verkorte NDA opgesteld. Deze bestaat uit een AERIUS-berekening en korte onderbouwing. Eén van deze gebieden waarvoor dat geldt is het Natura 2000-gebied IJsselmeer.

2 Beschrijving Natura 2000-gebied IJsselmeer

Het IJsselmeer in zijn huidige vorm is ontstaan door afsluiting van de voormalige Zuiderzee door de aanleg van de Afsluitdijk, voltooid in 1932, de aanleg van de IJsselmeerpolders (voltooid in 1968) en tenslotte van de Houtribdijk, voltooid in 1976. Na de aanleg van de Afsluitdijk is het water binnen enkele maanden verzoet en sindsdien ontbreekt een brakke overgangszone naar de zee. De faunagemeenschappen verdwenen binnen enkele jaren en werden vervangen door een zoetwatergemeenschap met twee in de voedselketen cruciale sleutelsoorten: de driehoeksmossel en de spiering. Langs de Friese kust (voormalig intergetijdengebied) is er sprake van substantiële ondieptes met waterplanten en buitendijkse slikken en platen. Het grootste deel van het water wordt aangevoerd door de IJssel. Het mondingsgebied is meer dynamisch met geulen tot 9 meter diep en grotendeels zandig sediment. Het doorzicht wordt voor een groot deel bepaald door algen en is in het algemeen relatief hoog. Het waterpeil is gefixeerd, maar door het grote oppervlak van het meer kan de wind echter een aanzienlijk scheefstand (orde grootte een meter) veroorzaken die tevens resulteert in een zekere peildynamiek. De buitendijkse kweldergebieden hebben zilte en brakke milieus. In de natte terreindelen treedt moerasvorming op in de vorm van biezenstroken. Op de overgang van water en land en op de laagliggende delen van de oude platen komt rietland voor. Bij verdere successie verruigt het rietland en vindt opslag van wilg plaats. Vooral op de hogere delen ontwikkelen struwelen en bos. De graslanden zijn soortenrijk, vooral op kalkrijk vochtig substraat (natura2000.nl).

2.1 Instandhoudingsdoelstellingen

In tabel 2.1 worden de instandhoudingsdoelstellingen weergegeven voor de habitattypen en Habitat- en Vogelrichtlijnsoorten waarvoor het gebied is aangewezen (natura2000.nl). Met het Wijzigingsbesluit van november 2022 zijn instandhoudingsdoelen voor de habitattypen H1330B Schorren en zilte graslanden (binnendijks) en H3140 Kranswierwateren toegevoegd (Staatscourant 2022).

Tabel 2.1 Instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura 2000-gebied IJsselmeer (natura2000.nl). (a) habitattypen, (b) habitatrichtlijnsoorten, (c) broedvogels, en (d) niet-broedvogels

(a) Habitattypen

Habitatcode	Habitatype	Status doel	Oppervlakte ¹	Kwaliteit ¹
H1330B	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	definitief	=	=
H3140	Kranswierwateren	definitief	=	=
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	definitief	=	=
H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)	definitief	=	=
H6430B	Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)	definitief	=	=
H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	definitief	=	=

1: doelstelling voor oppervlakte en/of kwaliteit: behoud: =

(b) Habitatrichtlijnsoorten

Soortcode	Soortnaam	Status doel	Populatie	Omvang leefgebied ¹	Kwaliteit leefgebied ¹
H1903	Groenknolorchis	definitief	=	=	=
H1318	Meervleermuis	definitief	=	=	=
H1340	Noordse woelmuis	definitief	>	>	=
H1163	Rivieronderpad	definitief	=	=	=

1: doelstelling voor omvang en/of kwaliteit: behoud: =, uitbreiding/verbetering: >

(c) Broedvogels

Soortcode	Soortnaam	Status doel	Aantal broedparen	Omvang leefgebied ¹	Kwaliteit leefgebied ¹
A017	Aalscholver	definitief	8000*	=	=
A137	Bontbekplevier	definitief	13	>	>
A081	Bruine kiekendief	definitief	25	=	=
A151	Kemphaan	definitief	20	>	>
A034	Lepelaar	definitief	25	=	=
A119	Porseleinhoen	definitief	18	>	>
A295	Rietzanger	definitief	990	=	=
A021	Roerdomp	definitief	7	>	>
A292	Snor	definitief	40	=	=
A193	Visdief	definitief	3300	=	=

1: doelstelling voor omvang en/of kwaliteit: behoud: =, uitbreiding/verbetering: >

(d) Niet-broedvogels

Soortcode	Soort	Status doel	Populatie	Instandhoudingsdoelstelling	Omvang leefgebied ¹	Kwaliteit leefgebied ¹
A017	Aalscholver	definitief	8100	Slaap- en rustplaats en foerageergebied	=	=
A048	Bergeend	definitief	210	Foerageergebied	=	=
A045	Brandgans	definitief	1500	Foerageergebied	=	=
A045	Brandgans	definitief	26200	Slaap- en rustplaats	=	=
A067	Brilduiker	definitief	310	Foerageergebied	=	=

Soortcode	Soort	Status doel	Populatie	Instandhoudings-doelstelling	Omvang leefgebied ¹	Kwaliteit leefgebied ¹
A177	Dwergmeeuw	definitief	85	Foerageergebied	>	>
A005	Fuut	definitief	2200	Foerageergebied	>	>
A140	Goudplevier	definitief	9700	Slaap- en rustplaats en foerageergebied	=	=
A043	Grauwe gans	definitief	580	Slaap- en rustplaats en foerageergebied	=	=
A070	Grote zaagbek	definitief	1850	Foerageergebied	>	>
A156	Grutto	definitief	2200	Slaap- en rustplaats	=	=
A156	Grutto	definitief	290	Foerageergebied	=	=
A151	Kemphaan	definitief	17300	Slaap- en rustplaats	=	=
A151	Kemphaan	definitief	2100	Foerageergebied	=	=
A040	Kleine rietgans	definitief	30	Slaap- en rustplaats en foerageergebied	=	=
A037	Kleine zwaan	definitief	20	Foerageergebied	=	=
A037	Kleine zwaan	definitief	1600	Slaap- en rustplaats	=	=
A132	Kluut	definitief	20	Foerageergebied	=	=
A041	Kolgans	definitief	4400	Foerageergebied	=	=
A041	Kolgans	definitief	19000	Slaap- en rustplaats	=	=
A051	Krakeend	definitief	200	Foerageergebied	=	=
A061	Kuifeend	definitief	11300	Foerageergebied	=	=
A034	Lepelaar	definitief	30	Foerageergebied	=	=
A125	Meerkoet	definitief	3600	Foerageergebied	=	=
A068	Nonnetje	definitief	180	Foerageergebied	>	>
A054	Pijlstaart	definitief	60	Foerageergebied	=	=
A190	Reuzenstern	definitief	40	Slaap- en rustplaats en foerageergebied	=	=
A056	Slobeend	definitief	60	Foerageergebied	=	=
A050	Smient	definitief	10300	Slaap- en rustplaats en foerageergebied	=	=
A059	Tafeleend	definitief	310	Foerageergebied	=	=
A702	Toendarietgans	definitief	behoud	Slaap- en rustplaats	=	=
A062	Toppereend	definitief	15800	Foerageergebied	=	=
A053	Wilde eend	definitief	3800	Foerageergebied	=	=
A052	Wintertaling	definitief	280	Foerageergebied	=	=
A160	Wulp	definitief	310	Foerageergebied	=	=
A160	Wulp	definitief	3500	Slaap- en rustplaats	=	=
A197	Zwarte stern	definitief	73200	Foerageergebied	>	>

1: doelstelling voor omvang en/of kwaliteit: behoud: =, uitbreiding/verbetering: >

Habitattypen en leefgebieden van soorten zijn stikstofgevoelig wanneer de Kritische Depositie Waarde (KDW) kleiner is dan 2 400 mol/ha/jaar (van Dobben et al. 2012). In het IJsselmeer bevinden zich de stikstofgevoelige habitattypen H1330B Schorren en zilte graslanden (binnendijks) en H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen). De groenknolorchis is recent niet meer aangetroffen in H7140A (Rijkswaterstaat 2017). Met zekerheid is verder vastgesteld dat stikstofgevoelige leefgebieden niet relevant zijn voor de aangewezen soorten (oordeel PAS programma 17 dec 2017¹ bijlage 3). Er zijn daarom geen leefgebiedkaarten opgenomen in Aerius. En er is daarom geen verdere uitwerking van herstelmaatregelen voor het behalen van het doelbereik nodig voor stikstofgevoelige leefgebieden in het IJsselmeer.

¹ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0036751/2017-12-18>

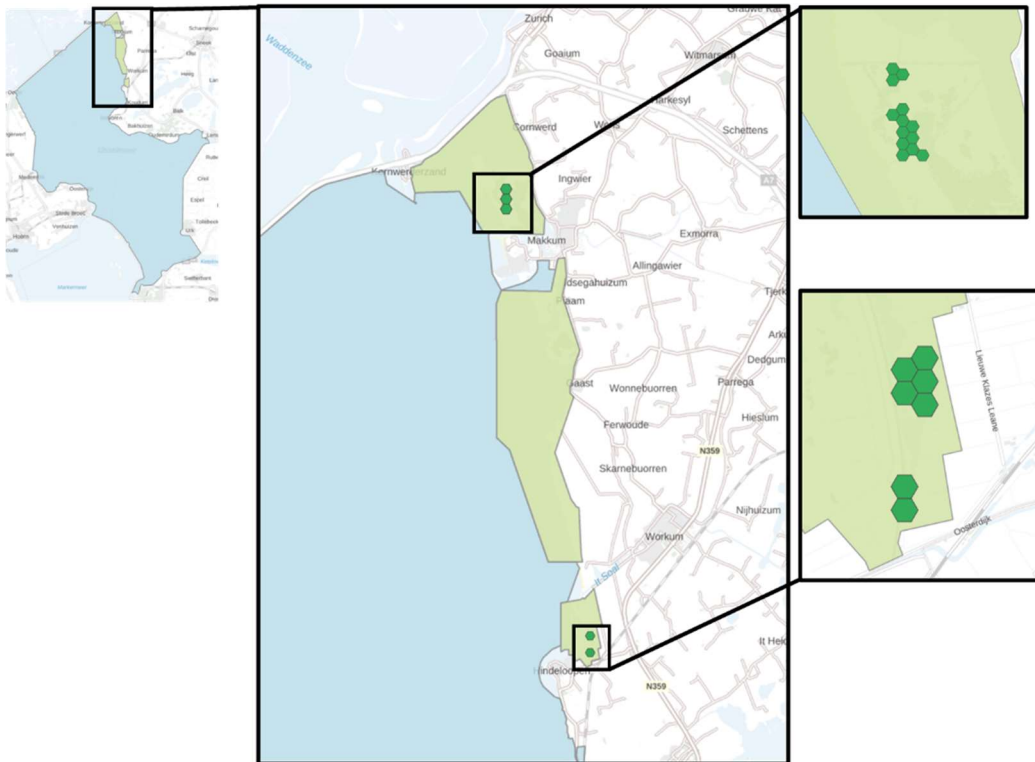
3 Huidige en toekomstige stikstofdepositie

De KDW van stikstofgevoelige habitattypen (voor H1330B: 1 500 mol/ha/jaar en voor H7140A: 1 214 mol/ha/jaar) wordt in de huidige situatie niet overschreden door de achtergronddepositie. Stikstof vormt daarmee geen knelpunt in het IJsselmeer.

Uit figuur 3.1 blijkt dat de KDW in de huidige situatie (2020) in het gebied IJsselmeer nergens wordt overschreden. Ook in de komende jaren wijzigt de KDW volgens AERIUS M22 niet zodanig dat die zal worden overschreden: in alle drie jaren (2020, 2025 en 2030) is er geen sprake van overschrijding van de KDW (op alle locaties >70 mol N/ha/jaar onder de KDW; AERIUS Monitor M22, versie 26 januari 2023).

Figuur 3.2 toont de berekende depositietrend (verwachte depositie en spreiding) voor deze twee stikstofgevoelige habitattypen in het gebied in de jaren 2018-2030. Hieruit blijkt dat de depositie richting 2030 naar verwachting verder afneemt.

Figuur 3.1 Afstand tot de KDW van stikstofdepositie binnen de stikstofgevoelige habitattypen H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen) (in het noorden nabij Makkum) en H1330B Schorren en zilte graslanden (binnendijks) (in het zuiden nabij Hindeloopen) per hexagoon in de huidige situatie (2020) (AERIUS Monitor M22). Deze habitattypen komen binnen het gebied alleen op de weergegeven locatie voor; op andere locaties rond het IJsselmeer komen geen stikstofgevoelige habitattypen voor. De donkergroene hexagonen geven geeft aan dat de achtergronddepositie op >70 mol N/ha/jaar onder de KDW blijft. De lichtgroene arcering geeft de begrenzing van het Vogel- en Habitatrichtlijngebied aan, de lichtblauwe arcering dat van het Vogelrichtlijngebied.

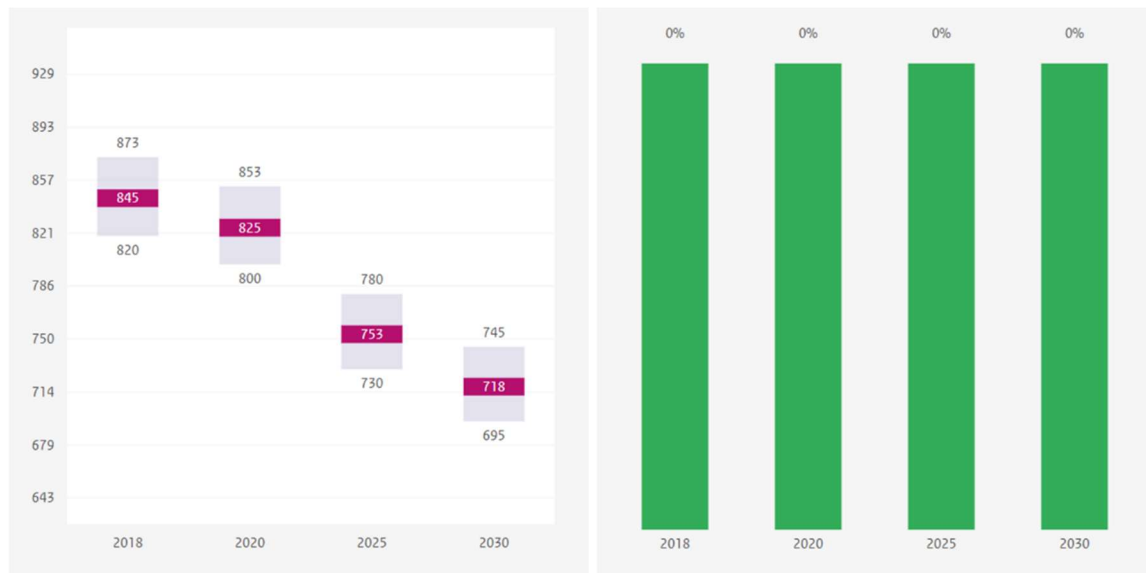
Figuur 3.2 Links: de ontwikkeling van stikstofdepositie (in mol N/ha/jaar). De roze balk in het midden van de staven is het gewogen gemiddelde van de depositie. Het getal boven de staven is het 90-percentiel van de voorkomende depositiewaarden en het getal onderin de staaf is het 10-percentiel van de voorkomende depositiewaarden binnen het habitatype. Rechts: de mate van overbelasting door stikstof per habitatype. Het percentage van het oppervlakte van het habitatype waarvoor de achtergronddepositie de KDW overschrijdt. Bron: AERIUS M22.

H1330B Schorren en zilte graslanden (binnendijks) (KDW 1 571 mol N/ha/jaar)

De gemiddelde stikstofdepositie, en ook het 90-percentiel, ligt aanzienlijk onder de KDW. De depositie neemt bovendien richting 2030 volgens AERIUS M22 verder af zonder aanvullende bronmaatregelen. In de huidige situatie en richting 2030 is er op geen enkele locatie sprake van een overschrijding van de KDW.

H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen) (KDW 1 571 mol N/ha/jaar)

De gemiddelde stikstofdepositie, en ook het 90-percentiel, ligt aanzienlijk onder de KDW. De depositie neemt bovendien richting 2030 volgens AERIUS M22 verder af zonder aanvullende bronmaatregelen. In de huidige situatie en richting 2030 is er op geen enkele locatie sprake van een overschrijding van de KDW.

4 Conclusie

In de huidige situatie wordt de KDW van de aanwezige stikstofgevoelige habitattypen in het IJsselmeer niet overschreden door de achtergronddepositie. De depositie zal in de komende jaren naar verwachting verder afnemen, zodat ook dan stikstofdepositie geen knelpunt zal vormen voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor de habitattypen en soorten waarvoor het IJsselmeer is aangewezen.

5 Referenties

Programma aanpak stikstof 2017 [wetten.nl - Regeling - Vaststellingsbesluit programma aanpak stikstof - BWBR0036751](https://wetten.nl/Regeling-Vaststellingsbesluit-programma-aanpak-stikstof-BWBR0036751) (overheid.nl)

Rijkswaterstaat. 2017. *Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied 2017 - 2023 - IJsselmeer.*

Staatscourant. 2022. Bekendmaking wijzigingsbesluit Habitatrichtlijngebieden vanwege aanwezige waarden, Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

van Dobben, H.F., R. Bobbink, D. Bal, and A. van Hinsberg. 2012. *Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en leefgebieden van Natura 2000*. Alterra (Wageningen).